

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΣΤ'

ΣΑΒΒΑΤΟΝ 19 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1938

ΔΡΙΘ. 7

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΛΑΤΡΕΙΑ

Ὡς εἶνε γνωστόν, ὁ μέγας φιλόσοφος Κάντ δύο πράγματα ὁμολογεῖ πληροῦντα τὴν ψυχὴν τοῦ εὐσεβοῦς ἐκστάσεως: τὸν ἑναστρὸν οὐρανὸν καὶ τὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἠθικὸν νόμον, τὴν ὁμολογίαν δὲ ταύτην συνεμερίζοντο καὶ πάντες σχεδὸν οἱ διασκεπτόμενοι ἄνθρωποι. Καὶ προκειμένου μὲν περὶ τοῦ ἑναστρου οὐρανοῦ δὲν ἀπαιτεῖται ὑψηλὴ φιλοσοφία ὥστε τὸ καταπληκτικὸν μεγαλεῖον καὶ ἡ θαυμαστὴ ἁρμονία τοῦ φυσικοῦ κόσμου νὰ μὴ εἶνε δυνατὸν νὰ ἀποδοθοῦν εἰς τὴν τύχην. Καθ' ὅσον δυνάμεθα νὰ γνωρίζωμεν τὸν κόσμον, οὕτως δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐξηγηθῆ διὰ τῆς μὴ ὑπὸ Νεῦ διευθυνομένης ἐξελίξεως. Ὅ,τι θ' ἀπασχολήσῃ ἡμᾶς ἐνταῦθα εἶνε τὸ δεῦτερον, ἥτοι νὰ ἀποδειχθῆ ὅτι εἶνε ἐπ' ἴσης τελείω; ἀνόητον νὰ ἀποδοθοῦν εἰς τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἡ προέλευσις τῶν στοιχείων ἐκείνων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, τὰ ὅποια—ἐνίοτε μάλιστα καὶ μὲ ἰδιαιτέραν ἐπιμονὴν—μαρτυροῦν περὶ τῶν καταπληκτικῶν ἰδιοτήτων τῆς φύσεώς μας καὶ τῆς ἀνυπερβλήτου ἀξίας των.

Μεταξὺ τῶν θαυμασιῶν χαρακτηριστικῶν, τὰ ὅποια ριζικῶς διακρίνουν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἀπὸ τὸν περὶ ἡμᾶς ζωικὸν κόσμον, δύο κύρια ἔνστικτα ἐλκύουν τὴν προσοχὴν διὰ τὴν καθολικότητα καὶ τὴν ἀφθαρσίαν των: τὸ ἔνστικτον τῆς θεοσεβείας, δῆλ. ἡ θρησκεία, καὶ ἡ ἔνστικτος δίψη τῆς ἀθανασίας. Ἐπ' ἀμφοτέρων τούτων τῶν θεμάτων ἐγράφησαν ἀναρίθμητοι τόμοι· ἐν τούτοις δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐξηγητήθησαν, ἢ ὅτι τὸ πρὸς αὐτὰ ἐνδιαφέρον σημαντικῶς ἐμειώθη. Αὐτὸς δὲ εἶνε ὁ λόγος διὰ τὸν ὅποιον θὰ ἐπιχειρήσωμεν νὰ τὰ πραγματευθῶμεν καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα θίγοντες ὅμως μόνον τὰ σπουδαιότερά των σημεῖα καὶ μὴ εἰσερχόμενοι εἰς λεπτομερείας. Δὲν παραγνωρίζομεν ὅτι τὰ ἔνστικτα αὐτὰ συχνάκις ἐπεσκοτίσθησαν, διὰ τοῦτο δὲ καὶ ἔλαβον κατὰ καιροῦς διαφοροὺς μορφάς. Ἀλλὰ πάντως ὀρθῶς πράττομεν μελετῶντες αὐτὰ κατὰ τὸν ὑψιστον καὶ ἀριστον βαθμὸν τῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐκδηλώσεώς των καὶ προσπαθοῦντες νὰ δώσωμεν τὴν ἀντίστοιχον καὶ ἀποχωρῶσαν ἐξηγήσιν τῆς προελεύσεως καὶ τῆς ἀναπτύξεώς των.

Καὶ πρῶτον περὶ τῆς θρησκείας.

Ἡ θρησκεία πάντοτε ἀναγκαιῶς προὔτοθετε ἀντικείμενόν τι λατρείας καὶ ὀρισμένην ἐπίδρασιν τῆς λατρείας ταύτης ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ χαρακτὴρ τῆς θεοσεβείας ἢ τῆς θρησκείας πάντοτε καὶ ἐξ ὅλο-

κλήρου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς προϋποτιθεμένης φύσεως τοῦ Θεοῦ ἢ τῶν θεῶν, πρὸς οὓς ἀνάγεται ἡ λατρεία· ἡ δὲ ἐπίδρασις τῆς λατρείας παράγει ὀρισμένον ἀποτέλεσμα ἐξαρωμένον ἐκ τοῦ ποιοῦ τῆς πίστεως, ἥτοι ἐκ τοῦ κατὰ πόσον ἢ συνοδευομένη ἀπὸ λατρευτικὰς πράξεις καὶ τελετὰς θρησκευτικῆς πίστεως φέρει χαρακτῆρα ὑψηλὸν ἢ φθοροποιόν. Ἐδῶ δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν καὶ αἱ παλαιότεραι καὶ αἱ σύγχρονοι ἀπόπειραι τινῶν νὰ ἀποδείξουν ὅτι ὑπῆρξαν ἄνθρωποι ἐστρημένοι πάσης θρησκείας, διότι ὑπ' ὅσιν ἔχομεν οὐχὶ τὴν μειονότητα, ἀλλὰ τὴν πλειονότητα τῆς ἀνθρωπότητος, ἐξ ἄλλου δὲ προτιθέμεθα νὰ ἐρευνήσωμεν οὐχὶ τὰς κατωτάτας καὶ χειρότας, ἀλλὰ τὰς ὑψίστας καὶ ἀρίστας ἐκδηλώσεις τοῦ θρησκευτικοῦ ὀρμεμψύτου. Ἐάν—ὡς δυσχερίζεται ἡ ἀπιστία—δὲν ὑπάρχη τὸ ὑπερφυσικόν, τότε τὰ πάντα πρέπει νὰ ἐξηγηθοῦν ἐπὶ τῆ βίσει τῆς φυσικῆς ἐξελίξεως. Δέον δῆλα δὴ νὰ εὐρεθῆ ὁ ἀποχωρῶν λόγος τῆς ἀνθρωπίνης ἀρετῆς· ὀφείλομεν νὰ εὐρωμεν τὴν πηγὴν οὐχὶ τόσο τῶν χθαμαλῶν, ἀγροίκων καὶ αἰσθησιακῶν ἐπιθυμιῶν καὶ πράξεων, αἱ ὅποια δύνανται νὰ ἐξηγηθοῦν ὡς ἐκβλαστήματα τῆς καθαρῶς ζωϊκῆς πλευρᾶς τῆς ἡμετέρας φύσεως, ὅσον τῶν ὑψίστων, τῶν εὐγενεστάτων καὶ ἀνιδιοτελῶν τάσεων τοῦ ἡμετέρου πνεύματος, αἱ ὅποια καὶ ἀποτελοῦν τὸ μέγιστον μέρος τῶν ἀρίστων μορφῶν τῆς θρησκείας.

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ

ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΔΙΜΒΟΥΡΓΟΥ

1. Ἐμπόδια περιοριζόμενα εἰς τὴν πίστιν καὶ τὴν διοίκησιν.

Εὐρίσκομεν ὅτι τὰ ἐμπόδια τὰ δυσκολώτερον δυνάμενα νὰ ὑπερπηθῶσιν ἀποτελοῦνται ἐκ στοιχείων «πίστεως» καὶ «διοικήσεως» ὁμοῦ, ὡς ὅταν μορφῆ τις ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως ἢ λατρείας θεωρῆται ὡς μέρος τῆς πίστεως. Ἀγόμεθα ὁμοῦ εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ὅτιςθεν ὅλων τῶν ἰδιαιτέρων προτάσεων τοῦ προβλήματος τῆς ὁμαδικῆς ἐνώσεως κείνται βαθέως δισταμέναι ἀντιλήψεις περὶ τῆς Ἐκκλησίας. Λόγω τῆς ἐλλείψεως ἀκριβεστέρων ὀρισμῶν, ἡ διαφορὰ αὕτη θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ παρασταθῆ ὡς ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ «αὐθεντικῶν» καὶ «ἰτομικῶν» τύπων τῆς Ἐκκλησίας. Ἀφ' ἐνὸς ἔχομεν τὴν ἐπιμονὴν ὅτι θεόθεν ἐδόθησαν αἱ Γραφαί, ἡ ἱερωσύνη τὰ σύμβολα καὶ ἡ λατρεία. Ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν ἐξ ἴσου ἰσχυρὰν ἐπιμονὴν ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς πείρας τῆς Θείας χάριτος, ὡς

της ιδύνουσης ἀρχῆς τῆς «συνηγμένης» Ἐκκλησίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἡ ἐλευθερία ἀπολαμβάνεται ὡς θρησκευτικὸν δικαίωμα, ἀμα δὲ ἐπιτάσσεται ὡς θρησκευτικὸν καθήκον. Γνωρίζομεν ὅτι μεταξὺ τῶν ἀκροτήτων τούτων ὑπάρχουν πολλὰ ποικιλία, ἐκδηλούμενα ἐν τῇ διδασκαλίᾳ καὶ τῇ ὀργανώσει, λατρείᾳ καὶ μορφαῖς εὐσεβείας. Αἱ ποικιλίαι αὗται ἀποτελοῦν συνδυασμοὺς τῶν δύο τύπων Ἐκκλησίας τοὺς ὁποίους ἤδη ὑπὴρξήμεν. Δὲν μειοῦμεν τὰς δυσκολίας τὰς ὁποίας οἱ ἀντίθετοι οὗτοι τύποι Ἐκκλησίας παρουσιάζουν εἰς τὴν κίνησιν ἡμῶν, οὔτε θέλομεν νὰ ἐρμηνεύσωμεν αὐτὰς ὡς ὀφειλόμενας κυρίως εἰς παρεξηγήσεις ἢ τὴν ἁμαρτίαν. Ἐλπίζομεν καὶ προσευχόμεθα ὅπως διὰ τῆς καθοδηγήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἐν καιρῷ, ὑπερνικηθῶσι. Ἐν τῷ μεταξὺ καθήκον ἡμῶν εἶναι ἡ προσπάθεια διὰ μελέτης (αὐτῶν) νὰ εἰσελθῶμεν μετὰ περισσοτέρως συμπαθείας εἰς τὴν πείραν τῶν ἄλλων καὶ νὰ «τιμῶμεν τὴν ἐνότητα τοῦ Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης».

Ἐποδεικνύομεν δὲ ὅτι ἡ πλήρης ἔκτασις τῶν ἀντιθέσεων μεταξὺ τῶν δύο τύπων Ἐκκλησίας, εἰς ἣν ἀναφερόμεθα, οὐδαμῶς καλύπτεται διὰ τῆς ἀντιθέσεως τῶν ἐπισκοπικῶν καὶ μὴ ἐπισκοπικῶν χειροτονιῶν. Ἡ ἀντίθεσις αὕτη δύναται νὰ ἐκφρασθῇ καὶ ἄλλως πολλαχῶς. Τὸ πρόβλημα τῆς αὐθεντίας τῆς Γραφῆς καὶ τῶν τρόπων τῆς ἐρμηνείας αὐτῆς ἀποτελεῖ τὸ κλασσικώτερον παράδειγμα.

2. Ἐμπόδια μὴ περιοριζόμενα εἰς τὴν πίστιν καὶ διοίκησιν.

α). Ἐμπόδια τὰ ὁποῖα εἶναι ἐν μέρει θεολογικὰ ἢ ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἐξ ἴσου κοινωνιολογικὰ ἢ πολιτικά. Ἐμπόδια τοιαῦτα συναντῶνται ἐν περιπτώσει ἐθνικῆς Ἐκκλησίας, ἣτις χρωματίζει τὴν ζωὴν ὀρισμένου λαοῦ, ταυτοχρόνως ὅμως εἶναι ἐκτεθειμένη εἰς τοὺς κινδύνους ἀποκλειστικοῦ τοπικισμοῦ ἢ τῆς δεσποτείας ὑπὸ κοσμικὰ φρονούσης πολιτείας. Ἐν τῷ Συνεδρίῳ τούτῳ κατ' ἐπανάληψιν διεπιστώθη σαφῶς ὅτι αἱ Ἐκκλησίαι τῆς ἱεραποστολῆς ἐμποδίζονται κατὰ τρόπον ὀδυνηρὸν ἐν ταῖς προσπαθείαις αὐτῶν ὅπως λύσουν προβλήματα παραπλησίας φύσεως ἐφόσον ταῦτα παραμένουν ἄλυτα ἐν ταῖς χώραις τῶν μητροπόλεων.

β). Ἐμπόδια ὀφειλόμενα κυρίως εἰς ἱστορικοὺς παράγοντας.

Ἐχομεν ἐν τῇ Δυτικῇ χριστιανῶσυνῃ πολλὰς διαιρέσεις, αἵτινες εἶνε τὸ ἀποτέλεσμα τῆς δρημένης κοσμικῆς ἱστορίας τῆς Εὐρώπης. Ἐχομεν, ἐν τῇ Ἑγγύς καὶ Μέσῃ Ἀνατολῇ, περίοπτα τινὰ παραδείγματα θρησκευτικῶς ἀπομεμονωμένων κοινοτήτων, τῶν ὁποίων ἡ μόνωσις πρωταρχικῶς ὀφείλεται εἰς τὴν νομοτάξιαν αὐτῶν εἰς παλαιὰν κληρονομίαν, ἣτις τὴν ἀρχὴν τῆς ἔχει εἰς τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς χρόνους καὶ συχνάκις εἰς χώρας μακρὰν ἐκείνων εἰς τὰς ὁποίας νῦν αὗται εὐρίσκονται.

γ) Ἐμπόδια ἔχοντα τὴν καταγωγὴν εἰς τὴν διαφορὰν τοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐν Ἐκκλησίαις αἵτινες ἤδη ἀπολαύουν οὐσιαστικῆς συμφωνίας ἐπὶ ζητημάτων πίστεως καὶ διοικήσεως, καὶ αἵτινες εἶναι δυνατόν νὰ λεχθῇ ὅτι ἴσταν-

ται ἐπὶ κοινοῦ ἐδάφους ὡς ἀντιπροσωπεύουσαι τὰ μὲν ἢ τὰ ἕτερα τῶν δύο ἀντιθέτων τύπων Ἐκκλησίας, ἡ πρόβλεψις ὁμαδικῆς ἐνώσεως οὐδαμῶς εἶναι σαφῆς ἢ ἐξηφαλισμένη. Αἱ Ἐκκλησίαι αὗται δὲν ἐμποδίζονται εἰς ἐνωσιν τοιαύτην συνεπείᾳ ἀμοιβαίως ἀποκλειομένων διδασκαλιῶν, κρατοῦνται, ὅμως, μακρὰν ἀλλήλων διὰ φραγμῶν ἐθνότητος, φυλῆς, τάξεως, γενικῆς μορφώσεως καὶ ἔτι εἰδικώτερον δι' αὐτεπαρκείας καταδικαζούσης αὐτὰς εἰς ἀδράνειαν.

V. Τί δυνάμεθα νὰ πράξωμεν διὰ νὰ κινήθωμεν πρὸς τὴν ἐνότητα τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ζητῶμεν.

Ἡ ἐνότης τὴν ὁποίαν ζητοῦμεν δὲν εἶναι ἀπλῆ ἀλλὰ πολυσύνθετος. Ἐχει δύο ἀπόψεις: α) τὴν ἐσωτερικὴν πνευματικὴν ἐνότητα, τὴν γνωστὴν ἐν τῇ πληρότητι αὐτῆς μόνον εἰς τὸν Θεόν, καὶ β) τὴν ἐξωτερικὴν ἐνότητα ἣτις ἐκδηλοῦται ἐν τῇ ἀμοιβαίᾳ ἀναγνωρίσει, τῇ ἀπὸ κοινοῦ δράσει καὶ τῇ ὁμαδικῇ ἐπισήμῳ ἐνότητι. Αἱ συγκεκριμένα προτάσεις τὰς ὁποίας προσάγομεν ἐνταῦθα δύνανται νὰ θεωρηθῶν ὡς τὰ ἄμεσα διαβήματα εἰς τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ προβοῦν αἱ Ἐκκλησίαι διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς ἐνότητος τὴν ὁποίαν ὀφείλουν νὰ ἐπιζητοῦν. Τινὲς τῶν προτάσεων τούτων ἐνδιαφέρουν ὀρισμένας ὁμολογίας, ἄλλαι ἐνδιαφέρουν ὁμάδας ὁμολογιῶν ἐν τισι χώραις ἢ περιφερείαις καὶ ἔτι ἄλλαι δύνανται νὰ θεωρηθῶν ὡς οἰκουμενικαὶ ἢ παγκοσμίου ἐκτάσεως.

1. Ἀνάγκη εὐρυτέρας γνώσεως.

Ἐπειδὴ ἐγένετο ἀποδεκτὸν τὸ γεγονός; ὅτι σπουδαῖον πρόσκομμα πρὸς χριστιανικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητα εἶναι ἡ εὐρέως δεσπίζουσα ἄγνοια, ἀπάθεια καὶ ἀδράνεια ἐπὶ τοῦ ὅλου ζητήματος τῆς ἐνότητος, ὀλοφύχως υἱοθετοῦμεν τὸν καταρτισμὸν καὶ τὴν ἐπίδειξιν τῆς ἐφαρμογῆς ἐν διαφόροις ὁμολογίαις παρκοῦς μορφωτικοῦ οἰκουμενικοῦ προγράμματος. Πρὸς τοῦτο ἀτὰρ καὶ ἐπιμελῶς ἐπεξεργασμένα σχεδιάσματα μελέτης ἐνδιαφεροσῶν ἀπόψεων τῆς κινήσεως τῆς χριστιανικῆς ἐνώσεως δεόν νὰ παρασκευασθῶν καὶ εἰσαχθῶν. Τὰ ὑπάρχοντα βιβλία ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῆς παγκοσμίου χριστιανικῆς κινήσεως, τῆς οὕτω νῦν κοινῶς καλουμένης «Οἰκουμενισμοῦ», μολονότι ἀξιόλογα, εἶναι, γενικῶς, ἄγαν τεχνικὰ διὰ κοινὴν χρῆσιν. Τόσον δὲ ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς εὐρείας κατανόησεως τοῦ θέματος τούτου, ὥστε ἰδιαίτερον ὑλικὸν θὰ ἔδει νὰ δημιουργηθῇ διὰ τὰ μέλη γενικῶς τῶν Ἐκκλησιῶν. Π. χ. σειρὰ μικρῶν τόμων περὶ τῶν διαφορῶν ὁμολογιῶν, διδόντων τὰ πλέον διακεκριμένα, σημαντικὰ καὶ ζωτικῶς ἐνδιαφέροντος γεγονότα θὰ ἐθεράπευε πραγματικὴν ἀνάγκην ἐν πολλαῖς χώραις. Ὑπάρχει πρὸς τούτοις τόπος δι' ἄρθρα ἐπιμελῶς γεγραμμένα εἰς περιοδικὰ ἀσκούντα ἐπίδρασιν. Γεγονότα ὁσαύτως σχετικὰ πρὸς τὴν οἰκουμενικὴν κίνησιν θὰ ἔδει νὰ γίνωνται τὸ ἀντικείμενον ἰδιαίτερας προσοχῆς ἐν τε τοῖς θρησκευτικοῖς καὶ κοσμικοῖς περιοδικοῖς. Εἰς τοῦτο τὸ σημεῖον—τὴν παράλειψιν τῆς μορφώσεως τῶν λαϊκῶν μελῶν, ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν—τοσαῦτα σχέδια συνεργασίας καὶ ἐνώσεως καταρτῶν καὶ δὲν δύνανται νὰ προσδεύσω. Σχετικῶς πρὸς ταῦτα θερμῶς ἐπιδοκιμαζόμεν τὴν πρότα-

αν, ἥτις ἤδη συνεξηγήθη πολλαχοῦ, ὅπως ἐκδοθῆ ἀνθεντική, χριστιανική, οἰκουμενική ἐπιθεώρησης, κατὰ προτίμησιν προνοίας τοιαύτης οἰκουμενικῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀργανώσεως, οἷα δύναται νὰ καταρτισθῆ ὡς ἀποτέλεσμα τῶν δύο Συνεδρίων τῆς Ὁξφόρδης καὶ τοῦ Ἐδιμβούργου.

2. *Θεολογικὴ μόρφωσις.*

Ἐκφράζεται ἡ ἐπιθυμία ὅπως τὰ θεολογικὰ κολλέγια, αἱ σχολαὶ ἢ τὰ σεμινάρια προνοήσουν ἵνα εἰς τὸν κύκλον τῶν μαθημάτων αὐτῶν περιληφθῆ διδασκαλία τῶν μελλόντων κληρικῶν περὶ παντός ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν προσέγγισιν τῶν διαφόρων χριστιανικῶν ὁμολογιῶν, μετὰ ἰδιαιτέρας μετίας τῶν σημαντικωτέρων σταθμῶν καὶ σχεδίων τῶν σημερινῶν οἰκουμενικῶν κινήσεων. Αἱ ἔδραι αἱ ὁποῖαι θὰ ἔχουν ὡς μάθημα τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν δεόν νὰ περιλαμβάνουν ὄχι μόνον τὴν τῶν δογμάτων καὶ τῆς ζωῆς τῆς οἰκείας Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ ἄλλων ὁμολογιῶν. Ἐδραι ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας, λειτουργικῆς, συμβολικῆς καὶ Ἱεραποστολῆς δεόν νὰ πραγματεύωνται τὴν ἱστορίαν καὶ ἐργασίαν ὄλων τῶν κλάδων τοῦ χριστιανισμοῦ. Εἰς τινα κέντρα τοῦτο δύναται νὰ γίνῃ διὰ συνεργασίας πολλῶν κολλεγίων. Πρὸς τούτους, ἐκτὸς τῆς διδασκαλίας διὰ διαλέξεων καὶ πρακτικῶν ἐργασιῶν, ἀμοιβαίαι ἐπισκέψεις φοιτητῶν τῶν κολλεγίων τῶν διαφόρων ὁμολογιῶν δεόν νὰ ἐνθαρρύνωνται. Τὸ πολυτίμον ἔργον τοῦ οἰκουμενικοῦ Σεμιναρίου τῆς Γενεύης δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὑπόδειγμα ἀναλόγου ἐργασίας, ὅπως καὶ ἡ δρᾶσις τῶν Φοιτητικῶν Χριστιανικῶν Κινήσεων ἐν τοῖς θεολογικοῖς κολλεγίοις καὶ σεμιναρίοις.

3. *Καλλιέργεια τοῦ πνεύματος τῆς ἐνότητος.*

Ἡ ἐξάπλωσις τοῦ πνεύματος τῆς χριστιανικῆς οἰκουμενικῆς ἀδελφώσεως χρήζει ὄχι μόνον συνειδητῆς μεταδόσεως γνώσεως καὶ ἰδεῶν, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑποθάψεως τοιαύτης νοοτροπίας καὶ πνευματικῆς ἐμπειρίας, ἥτις θὰ ὀδηγήσῃ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν πρὸς ἐνότητα. Τὸ τοιοῦτον, ἀληθεῶς διὰ τε τοὺς πρεσβυτέρους καὶ τοὺς νεωτέρους, εἶναι ἐπιθυμητὸν ὅπως (ἢ ἀρχὴ αὐτῆ) μὴ λησμονῆται ὑπὸ τῶν συστημάτων τῆς χριστιανικῆς ἀγωγῆς.

4. *Ὁμάδες ἐπιστημονικῆς ἐρεῖνης.*

Τὸ σχέδιον ὅπερ ἠκολουθήθη ἐν Ὁλλανδίᾳ, Γαλλίᾳ, Βικτωρίᾳ (Ἀυστραλίας) καὶ ἐν ἄλλαις ἐπίσης χώραις, τοῦ σχηματισμοῦ ὄλων ἐταιρειῶν ἐκ θεολόγων καὶ ἄλλων ἐπιστημόνων πρὸς βαθυτέραν μελέτην καὶ ἔρευναν τῶν προβλημάτων τοῦ οἰκουμενισμοῦ, θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀκολουθηθῆ ἐν ἄλλαις χώραις, ἴσως δὲ καὶ διὰ τῆς βοηθείας τῶν ἤδη ὑπαρχόντων θεσμῶν.

5. *Ἰδιαιτέροι καιροὶ προσευχῆς.*

Ἡ ἐν τισι χώραις, ὡς λ. χ. ἐν Νορβηγίᾳ, συνήθεια καθορισμοῦ Κυριακῆς καθ' ἕκαστον ἔτος δι' ἰδιαιτέραν προσευχὴν ὑπὲρ τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως, ἀξίζει εὐρύτερον νὰ τηρηθῆ. Ἀπὸ τοῦ 1920 ἡ παγκόσμιος τήρησις τῶν ὀκτῶ ἡμερῶν πρὸ τῆς Πεντηκοστῆς ὡς ἰδιαιτέρου χρόνου προσευχῆς ὑπὲρ τῆς ἐνότητος τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ υἰοθετήθη ὑπὸ τῆς Κινήσεως Πίστεως καὶ Διοικήσεως. Πρὸς τούτους, ἐφελκόμεν τὴν προσοχὴν εἰς τὴν πρότασιν τοῦ

Πάστορος Γουίλφρεδ Μονόδ, ὑποστηρικθεῖσαν καὶ ὑπὸ πολλῶν ἄλλων, ὅπως κατὰ τὴν προσφορὰν τῆς Θ. Εὐχαριστίας ὁ λειτουργὸς χρησιμοποιοῖ λόγους ἐν τῇ προσευχῇ ἢ τῷ κηρύγματι, οἵτινες θὰ ὑπεβοήθουν τοὺς πιστοὺς νὰ ταυτίσουν ἑαυτοὺς μετὰ τῆς ὅλης χριστιανικῆς κοινωνίας ἐν τῇ Εὐχαριστίᾳ.

6. *Ἀμοιβαία Ἐκκλησιαστικὴ βοήθεια.*

Ἡ πράξις τῆς πρώτης χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἥτις ἀκολουθεῖται μετὰ τὴν ἀποτελεσματικότητα σήμερον ὑπὸ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ Κεντρικοῦ Γραφείου διὰ διεκκλησιαστικὴν βοήθειαν, τῆς ὀργανώσεως βοηθείας τῆς ρωσικῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν ἰδιαιτέρων ὁμολογιῶν, συνίσταται δὲ αὐτῇ εἰς τὴν προσφορὰν ἀμοιβαίας συναντιλήψεως εἰς πασχούσας ἢ πτωχοτέρας Ἐκκλησίας ἄλλων ὁμολογιῶν, δὲν ἀποτελεῖ μόνον ἐκφρασιν τοῦ πνεύματος τοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀνεκτίμητον μέσον ὑποθάψεως καὶ ἐνισχύσεως οἰκουμενικῆς ἀγωγῆς καὶ συναδελφώσεως.

7. *Πνευματικὴ παρασκευή.*

Προάγγελος εἰς πολλὰς λίαν σημαντικὰς κινήσεις ἐκκλησιαστικῆς ἐνώσεως ὑπῆρξεν μακρὰ καὶ ἐμφαντικῶς πνευματικὴ παρασκευή, περιλαμβάνουσα ἠνωμένας κινήσεις πρὸς προσευχὴν, καὶ συμμετοχὴν ἀπὸ κοινοῦ εἰς ἔργα χριστιανικὰ οἷα τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἡ ἀντιμετώπισις μεγάλων ἠθικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀναγκῶν. Τούτου περιφανῆ παραδείγματα ὑπάρχουν ἐν Ἰνδίαις, Κίνα, Ἰαπωνίᾳ καὶ Κορέᾳ ὡς καὶ ἐν τῇ Δύσει. Ἡ πρόσφατος ἠνωμένη Ἱεραποστολὴ Κηρύγματος εἰς εἴκοσι καὶ πλέον ἐκ τῶν κυριωτέρων πόλεων τῆς Ἀμερικῆς, προσέει δὲ καὶ ἄλλαι ἠνωμένα ἐθαγγελιστικὰ προσπάθειαι, ὄχι μόνον πρὸς φέρουσαν πειστικὰς διαδηλώσεις ἐνότητος, ἀλλ' ὑπῆρξαν καὶ τὰ μέσα τῆς γενέσεως τοῦ πνεύματος τῆς ἐνότητος καὶ τῆς δημιουργίας διαθέσεως ψυχικῆς, ἥτις εὐρίσκει τὴν συνέχισιν τῆς διαιρέσεως ὡς μὴ ἀνεκτῆν.

Τὸ Συνέδριον ὑποδεικνύει εἰς ὅλας τὰς Ἐκκλησίας ὅτι εἶναι ἐπιθυμητὸν ὅπως προβαίνουν εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν συμμετοχὴν εἰς προσπαθείας εὐαγγελιστικὰς ἐν συνεργασίᾳ μετὰ χριστιανῶν ἄλλων ὁμολογιῶν, χρησιμοποιοῦσαι αὐτὰς ὡς ἰσχυρὰν μαρτυρίαν διὰ τὰ πλήθη, αἵτινα εἶναι ἀπομεμακρυσμένα τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ ὡς μέσον ἐκφράσεως καὶ ἐνισχύσεως ἐκείνης τῆς ἐνότητος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ, ἥτις συνδέει ὅμοῦ ἐν πνευματικῇ κοινωνίᾳ πάντας τοὺς ὁμολογούντας πίστιν εἰς διαφόρους Ἐκκλησίας.

(Ἀκολουθεῖ)

† ὁ Μ. Ἀρχιμ. ΜΙΧ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΕΞ ΕΠΟΨΕΩΣ ΣΥΜΒΟΛΙΚΗΣ

[2]

Περαιτέρω ἡ Ἀνατολική, ἡ Προτεσταντικὴ καὶ ἡ Λατινικὴ Ἐκκλησία διαφωνοῦσι καὶ ὡς πρὸς τὴν κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας, καθ' ὅσον αἱ μὲν δύο πρῶται δέχονται ἐν γένει ὡς τοιαύτην μόνον τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, ἡ δὲ Λατινικὴ τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ρώμης, πλάσασα τὴν γνωστὴν τοῖς πᾶσι θεωρίαν

της περὶ τοῦ παπικοῦ πρωτείου, ὅπερ μετὰ τῶν παρεπεμένων αὐτῷ τὰ μέγιστα συνετέλεσεν εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διαίρεσιν. Ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ὑψίστη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καθοδηγουμένη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἐν ἣ ἀντιπροσωπεύεται πᾶσα ἡ Ἐκκλησία. Συναφῆς ὁμοίως εἶναι καὶ ἡ περὶ τοῦ ἀλαθῆτου τῆς Ἐκκλησίας διαφωνία τῶν τριῶν Ἐκκλησιῶν. Καὶ πρῶτον, κατὰ τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν ἡ Ἐκκλησία ὡς ὅλον εἶναι ἀλάθητος. Εἶναι ἡ Ἐκκλησία ἀλάθητος, διότι κεφαλὴ αὐτῆς εἶναι ὁ Χριστός, ὅστις εἶναι αὐτὴ «ἡ ἀλήθεια» (Ἰωάν. 14,6), καὶ διότι ψυχὴ αὐτῆς εἶναι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁμοίως «τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας» (Ἰωάν. 16,3), τὸ ὁδηγῶν τὴν Ἐκκλησίαν εἰς πᾶσαν τὴν ἀληθειαν καὶ ἀποφαίνειν αὐτὴν «στῦλον καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας» (Α΄ Τιμ. 3,15). Φωνὴ δὲ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὄργανον τοῦ ἀλαθῆτου αὐτῆς εἶναι ἡ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἐν ἣ ἀντιπροσωπεύεται ὁλόκληρος ἡ Ἐκκλησία διὰ τῶν ἐπισκόπων, οἱ ὅποιοι ἀποφαίνονται τῇ ἐνεργείᾳ καὶ ἐπιστάσει τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀπόρροια δὲ τῆς ἀνωτέρου ὀρθοδόξου διδασκαλίας περὶ τοῦ ἀλαθῆτου εἶναι τοῦτο μὲν τὸ ὀρθόδοξον δόγμα περὶ τῆς Ἐκκλησίας ὡς τῆς μόνης σωζούσης, ἔξω τῆς ὁποίας δὲν ὑπάρχει σωτηρία, καθόσον «ubi Ecclesia, ibi et Spiritus Dei... et Domini gratia» (Εἰρηναῖος) τοῦτο δὲ τὸ διδάγμα περὶ τοῦ θεοῦ κύρους καὶ τῆς ἀπολύτου αὐθεντίας τῆς Ἐκκλησίας ἐν τοῖς περὶ πίστεως καὶ σωτηρίας, ἔναντι τῆς ὁποίας πάντες οἱ πιστοὶ ὀφείλουσιν ὑπακοῆν καὶ πίστιν, χωρὶς ὅμως τοῦτο ν' ἀποκλείη τελείως καὶ τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν ἐν τῇ θεολογικῇ ἐρεύγῃ, καθ' ὅτι ἐν τῶν κυριωτέρων γνωρισμάτων τῆς Ὁρθοδοξίας ἀναμφισβητήτως εἶναι ἡ ἀρμονικὴ σύνθεσις καὶ συνύπαρξις τῆς αὐθεντίας μετὰ τῆς ἐλευθερίας. Ἐν ἀντιθέσει ὅμως πρὸς τὴν περὶ τοῦ ἀλαθῆτου τῆς Ἐκκλησίας ὀρθόδοξον διδασκαλίαν ἡ Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία διὰ τῆς Συνόδου τοῦ Βατικανοῦ τοῦ 1870 ἀπέδωκε τὸ ἀλάθητον εἰς τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ρώμης, ἐν ᾧ ἔξ ἄλλου οἱ Διαμαρτυρόμενοι ἀπέρριψαν τελείως τὸ ἀλάθητον τῆς ὁρατῆς Ἐκκλησίας, περιορίσαντες αὐτὸ μόνον ἐν τῇ ἀοράτῳ Ἐκκλησίᾳ. Ἄλλ' αἱ περὶ τοῦ ἀλαθῆτου καὶ τῆς κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας πλάναι τῶν ἑτεροδόξων κατεκοιθήσαν καὶ κατεπολεμήθησαν ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καὶ Θεολογίας, ὡς γραφικῶς καὶ λογικῶς καὶ κατὰ πάντα ἐν γένει λόγον ἀσύστατοι. Ὁρθῶς λοιπὸν ὁ Μητροφάνης Κριτόπουλος γράφει, ὅτι «οὐδέποτε ἠκούσθη παρὰ τῇ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἄνθρωπον θνητὸν καὶ μυρίας ἁμαρτίας ἔνοχον κεφαλὴν λέγεσθαι τῆς Ἐκκλησίας... Ἀθανάτου γὰρ κεφαλῆς δεῖται ἡ Ἐκκλησία, ἥτις ὑψηλοῦ καθημένη καὶ μέντοι τεθεωμένη δύναται ἂν τὰ πάντα ἐφορᾷ καὶ διευθύνειν πρὸς τὸ βέλτιον. Ἔστι δὲ τοιαύτη κεφαλὴ τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὅς ἐστιν ἡ κεφαλὴ πάντων, ἐξ οὗ πᾶν τὸ σῶμα συναρμολογεῖται»¹.

1. Γ. Μ. Σ. Ο. Λ. Ο. Ἄ., Συμβολικῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας. Τὰ συμβολικὰ βιβλία, τ. Α' Ἀθήναι 1888 σ. 359 ἐξ.).

Τέλος ὡς πρὸς τὸ διοικητικὸν σύστημα, τὴν θεϊαν λατρείαν καὶ τὰς σχέσεις Ἐκκλησίας καὶ Πολιτείας διαφωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας αἱ τρεῖς Ἐκκλησίαι. Οὕτως ἡ μὲν Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ὡς ἡ κατ' ἐξοχὴν Ἐκκλησία τῆς Παραδόσεως, διατηρεῖ τὸ ἀρχαῖον συνοδικὸν σύστημα ἐν τῇ διοικήσει τῶν ἐπὶ μέρους τμημάτων καὶ τοῦ συνόλου αὐτῆς, διατηρεῖ τὴν ἀρχαίαν ἱεράν λατρείαν καὶ, ἀνεξάρτητος τῆς Πολιτείας εὔσα, συνεργάζεται οὐχ ἥττον ἀρμονικῶς μετ' αὐτῆς πρὸς ἐπιτυχίαν τῶν σκοπῶν ἀμφοτέρων τῶν μεγάλων καὶ παραλλήλως χωροῦντων καὶ δρώντων τούτων ὀργανισμῶν. Εἶναι βεβαίως καὶ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία ἱεραρχικὴ, ἀναγνωρίζουσα τὴν ὑπερέχουσαν δέσιν τοῦ Κλήρου, καὶ μάλιστα τῶν ἐπισκόπων, δὲν εἶναι ὅμως καὶ ἱεροκρατικὴ Ἐκκλησία ἐν δυτικῇ ἐννοίᾳ. Ἐντεῦθεν καὶ ἀναγνωρίζει τοῖς λαϊκοῖς τὰ προσιδιάζοντα αὐτοῖς δικαιώματα ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, τῇ διοικήσει καὶ τῇ λατρείᾳ καὶ ἐν γένει ἐν ὅλῳ τῷ ἐκκλησιαστικῷ βίῳ. Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Ἐκκλησίᾳ συνδυάζεται ἀρμονικῶς ἡ αὐθεντία καὶ ἡ ἐλευθερία, καὶ οἱ πιστοὶ ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ ἰσότητι καὶ ἀγάπῃ αἰσθάνονται τὴν Ἐκκλησίαν ὡς μητέρα φιλόστοργον κλήρος δὲ καὶ λαός, ζῶντες καὶ τεθνεώτες συναποτελοῦσι τὸ ἐνιαῖον σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ὅπερ εἶναι αὐτὸ τὸ corpus Christi mysticum, οὗτινος κεφαλὴ ὁ Κύριος καὶ μέλη οἱ πιστοὶ, ταῦτόν εἰπεῖν, αὐτὸς ὁ Χριστὸς ὁ αἰ μεθ' ἡμῶν ὢν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας παρατεινόμενος, κατὰ τὴν προσφανεστάτην ἔκφρασιν τοῦ ἱεροῦ Ἀβγουσίνου.

Ἀντιθέτως δ' ὅμως πρὸς τὴν Ὁρθόδοξον ἡ μὲν Ρωμαϊκὴ Ἐκκλησία μετέβαλε τὸ ἀρχαῖον διοικητικὸν σύστημα τῆς Ἐκκλησίας εἰς ἀπολυταρχικὸν καὶ συγκεντρωτικόν, εἰς τὴν ἀπόλυτον μοναρχίαν τοῦ Πάπα, ὃν ἔθεσεν ὑπεράνω καὶ αὐτῶν τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἐκαινοτόμησεν ἐν τῇ θεῖᾳ λατρείᾳ καὶ εἰσήγαγε τὸν παποκρατισμὸν² οἱ δὲ Διαμαρτυρόμενοι κατήντησαν εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον, δηλαδὴ εἰς τὴν ἐκκέντρωσιν καὶ τὴν ἀπόλυτον ἀτομικὴν ἐλευθερίαν καὶ ἠπλοποίησαν καὶ περιώρισαν ὑπὲρ τὸ δέον τὴν θεϊαν λατρείαν.

Ἐὰν νῦν ἐξετάσωμεν βαθύτερον τὰς ὡς ἄνω κυρίας διαφορὰς καὶ τὰς ἐκ τούτων παραγομένας λεπτομερειακὰς τοιαύτας, καὶ ἐν γένει τὰς τρεῖς Ἐκκλησίας Ὁρθόδοξον, Ρωμαϊκὴν καὶ Προτεσταντικὴν ἐν συγκρίσει πρὸς ἀλλήλας τε καὶ πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἀδιαίρετον Ἐκκλησίαν, θὰ πεισθῶμεν, ὅτι μόνη ἡ Ὁρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία ἀποτελεῖ τὴν ἀδιάκοπον, πραγματικὴν καὶ κανονικὴν συνέχειαν τῆς ὑπὸ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων ἰδρυθείσης ἀληθοῦς Ἐκκλησίας, μόνη δὲ αὕτη διεφύλαξεν ἀσινῆ καὶ ἀλώβητον τὴν ἱεράν παρακαταθήκην τῆς πίστεως, τὸ ἀρχαιοπρεπὲς διοικητικὸν σύστημα καὶ τὸν ὑπόλοιπον θησαυρὸν τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων ἐκείνης. Ἐπομένως μόνον εἰς αὐτὴν προσιδιάζουσιν αἱ τέσσαρες ἰδιότητες τῆς ἀληθοῦς Ἐκκλησίας «μία, ἅγια, καθολικὴ καὶ ἀποστολική», αἱ ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Συμβόλου τῆς πίστεως κατηγορούμεναι αὐτῆς. Τῷ ὄντι, ἡ ἀληθὴς Ἐκκλησία δὲν δύναται ἀλλ' ἢ νὰ εἶναι μόνον μία. Καὶ γεννᾶται τὸ μέγα καὶ

ἀγωνιώδες ἐρώτημα: Ποία ἐκ τῶν ἱστορικῶν Ἐκκλησιῶν εἶναι ἡ μία αὐτὴ ἀληθὴς Ἐκκλησία; Κατὰ τὴν ἀκλόνητον πεποίθησιν τῶν Ὁρθοδόξων, ἡ μία ἀληθὴς Ἐκκλησία εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος ἰδρυθεῖσα καὶ ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων θεμελιωθείσα ἀρχαία ἠνωμένη Ἐκκλησία καὶ, ἐπειδὴ ταύτην συνεχίζει κατ' εὐθείαν καὶ ἀληθῶς καὶ κανονικῶς μόνῃ ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἀκαινοτόμητον καὶ ἀδιάφθορον διαφυλάξασα τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην τῆς πίστεως καὶ τῆς παραδόσεως ἐκείνης, διὰ τοῦτο μόνῃ αὕτη εἶναι ἡ μία ἀληθὴς Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ἡ ταμειοῦχος τῆς θείας χάριτος καὶ τῆς σωτηρίας ἡ κιβωτός.

Πρόκει δὲ ν' ἀπορρίψωμεν διαρρήδην ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι τὴν ὑπὸ τινων νεωτέρων Διαμαρτυρουμένων θεολόγων, καὶ δὴ καὶ ἐκ τῶν μετεχόντων τῆς Οἰκουμενικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Κινήσεως, ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας δὲ τοῦ Ἐγέλου ὀρωμένων, ὑποστηριζομένην θεωρίαν τῆς ἰδανικῆς καὶ τῆς τῶν κλάδων Ἐκκλησίας, καθ' ἣν δηλονότι ἡ μία ἀληθὴς Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἰδανικὴ, ἀνέφικτος καὶ ἀόρατος, πρὸς ἣν οὐδεμία τῶν ἱστορικῶν Ἐκκλησιῶν ἀντιστοιχεῖ, ἐπειδὴ δῆθεν οὐδεμία ἐξ αὐτῶν κατέχει τὸ πλήρωμα τῆς ἀληθείας, ἀλλὰ μέρος τι αὐτῆς μετὰ πολλῶν πλανῶν, καὶ ἐπορευῶς πάσαι αἱ μερικαὶ Ἐκκλησίαι, παρὰ τὰς μεταξὺ αὐτῶν ὑφισταμένας διαφοράς, τείνουσι πρὸς πλήρωσιν τῆς ἰδέας τῆς Ἐκκλησίας βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον ἐξελισσόμεναι καὶ τελειοποιούμεναι. Ἀλλ' ἀπορρίπτοντες τὴν θεωρίαν ταύτην ὡς κρᾶμα χριστιανικῶν καὶ ἐγγελιανῶν φιλοσοφικῶν ἰδεῶν, καὶ ὡς ἀναιροῦσαν τελείως τὴν Ἐκκλησίαν καὶ αὕτην τὴν θεῖαν Ἀποκάλυψιν, ὅλως δὲ ἀσύστατον φιλοσοφικῶς τε καὶ θεολογικῶς, δεφίλομεν νὰ ἐμμείνωμεν ἐν τῇ πίστει τῆς μητρὸς ἡμῶν Ὁρθοδόξου Καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ὅτι αὕτη κατέχει τὴν ἀποκεκαλυμμένην καὶ ἐμπεπιστευμένην αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Κυρίου ἀλήθειαν ἐν πάσῃ τῇ πληρότητι καὶ καθαρότητι αὐτῆς καὶ ὅτι αὕτη εἶναι ἡ κιβωτὸς τῆς ἁγιαζούσης χάριτος καὶ τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας.

Ἡ ΦΙΛΙΑ ΓΕΝΙΚΩΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΓΑΝ ΦΩΤΙΟΝ

ΥΠΟ
ΚΩΝΣΤ. Γ. ΜΠΟΝΗ [17]

» Ἐβουλόμην σοι παραγενέσθαι, ἀλλὰ τῆς ὀρυκτῆς ἐσχέθην· ὅμως οὐκ εἰς μακρὰν ἀνθ' ἡμῶν σταλήσεται, ὅς, οὐ λέγω ἀναπληρώσει (οὐδὲ γὰρ οὐτοί, οὐδ' ἄλλοτε ἡμεῖς), ἀλλὰ μετριάσει τὸ ὑστέρημα ἡμῶν. Τὰ δ' ἄλλα ἐξῆρωσθαί σου τὴν πατρικὴν ὁσιότητα ἐπευχόμεθα καὶ τῆς ἡμῶν μὴ ἐπιλελῆσθαι μετριοτήτος»¹.

¹ Β λ ε τ τ α σ. 555, ἐπιστ. 254. Πρβλ. καὶ τὴν ἐν σ. 553 5π' ἀρθ. 249 ἐπιστολήν Ἀθανασίου μοναχῷ ἠσυχάζοντι: «Τοῖς δώροις δὲ τῆς ὑμετέρας Ὁσιότητος ἐπὶ μέγα ἠγαλλιάσαμεθα, μάλιστα γὰρ τῆς ἀληθινῆς ἀγάπης ταῦτα πληθυνούσης καὶ εἰς μέγεθος καὶ κάλλος ἐξαπλούσης καὶ δι' αὐτῶν διδούσης εἰκογίζειν τὸ τοῦ βίου ὑψηλὸν τε καὶ μετάρσιον. Ἐδῶσωσα». Ἐπιθ: καὶ τὴν ἐν σ. 550, ἐπιστ. 243 Ἐρωθεῖ μὲν τῆς Κεθρώνων: «Τὸ μὲν δῶρον γνησίας ἀγάπης· τὸ δὲ ἐν καιρῷ τοιοῦτω διαπύρου πάθου· τὸ δὲ καὶ τηλικούτων ἐπιζορημαμένων κινδύνων μαρτυρικῷ ζήλου ἀνθ' ὧν Χριστός

ΣΥΝΟΨΙΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ

«Τῶν σοφῶν ἐκείνων μάλιστα ἐγομῆ φημι δεῖν ἐπαινεῖν, ὁπόσοι μὴ λόγοις μόνον δεξιούς παρείχοντο ὑπὲρ τῶν πραγμάτων ἐκάστων, ἀλλὰ καὶ ἔργοις ὁμοίως τὰς τῶν λόγων ὑποσχέσεις ἐπιστάσαντο».

(Λ ο υ κ.. Ἰππίας ἢ Βαλανεῖον ΠΙ, 121).

Ἐν τῇ ἐξετάσει τῆς ἀξιολογίας τῆς ἐννοίας τῆς φιλίας ἐδείχθη ὅτι ἡ φιλία εἶναι συνθετικὴ ἐννοία ἀξιών. τὰς ὑψίστας καὶ ἀρίστας τῶν ἀρετῶν ἐν ἑαυτῇ περικλείουσα. Κατὰ ταῦτα φιλία ὡς τε περιεχόμενον καὶ ὡς ἐκφανσις δὲν εἶναι ἄλλο τι ἢ ἀρετῆ, τὰς τελειοτάτας ἐν τῇ ἐξωτερικεύσει: τῆς ἀρετᾶς ἀποφαίνουσα καὶ ἀποδεικνύουσα. Ἐν τῇ καθόλου ἱστορίᾳ τῶν λαῶν καὶ ἐν τῇ σημερινῇ ἔτι κοινωνίᾳ, ἐν ταῖς ἠθικαῖς καὶ ψυχολογικαῖς ἐπιστήμαις, ἐν τῇ ζωῇ τῇ καθημερινῇ τῶν ἀνθρώπων, ἡ ἀξία τῆς φιλίας ἀναγνωρίζεται ὡς τι ὑψιστον, ἕπερ, λόγῳ ἀκριβῶς τῆς ἐν ἑαυτῷ ἐμπερικλειομένης ὑψίστης ἀξιολογίας, εἶναι καὶ τοσοῦτο σπάνιον. Ἀλλ' ἐνθα εἰλικρινῆς καὶ ἀληθῆς τοῦ συναισθημάτος τῆς φιλίας ἐκδήλωσις ἀποφαίνεται, ἐκεῖ αὕτη θαυματουργεῖ πραγματικῶς. Ἡ αἰώνιος ζῶσα ἱστορία τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ μετ' ἰδιαιτέρας τιμῆς ποιεῖται μνηεῖαν ἀθάνατον τῶν μεγάλων ἐκείνων προσωπικοτήτων, αἵτινες καὶ ἀπὸ τῆσδε τῆς ἐπόψεως ἀπέδειξαν ἑαυτὰς αἰώνια πρότυπα ἀληθοῦς καὶ εἰλικρινοῦς φιλίας².

ὁ Θεὸς ἡμῶν καὶ ἡμῶν σιγόντων, εἰς τὸν αὐτοῦ σε τῆς βασιλείας ἐναπογράφεται κληρον. Εἴη δ' ἡμῖν καὶ ἡ σὴ παρουσία μετὰ λαμπρᾶς καὶ μεγάλης τῆς σωτηρίας καὶ τῶν ἱερῶν ἐλπίδων, αἷς ἡ σὴ πανίερος ψυχῇ προσανέχει, μηδὲν εἰς ἀναβαλὰς ἐπισημασμένον, ἀλλ' ἐπ' αὐτοῖς ἔργοις τὸ βέβαιον λαμπρῶς καθορῶμενον (ἐχουσα).

¹ Μόνος δ' ὑπὸ τοῦ Ἡσυχίου τοῦ Μιλησίου ἀναφερόμενος φιλόσοφος Θεόδωρος, ὁ «ἄθεος», κατόπιν δὲ εὐφῆμως «θεός» (!) ἀποκληθεῖς, ἤρνητο οὐ μόνον τὰς περὶ Θεῶν δόξας παντελῶς, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν φιλίαν «διὰ τὸ μήτ' ἐν ἀφορσιν αὐτῆν εἶναι, μήτε ἐν σοφοῖς. Τῆς μὲν γὰρ γοείας ἀναιρεθείσης καὶ τὴν φιλίαν ἐκπαδῶν εἶναι, τοῦς δὲ σοφοῦς αὐτάνοχους ὑπάγοντας μὴ δεῖσθαι φίλων». Ἡ σ υ χ. Μιλησ., De viris illustribus (ἐκδ. Teubner. Leipzig 1880) XXXV, 14—17.

² Ἐκ τῶν πολλῶν ἐξαιρέτων φίλων, ὧν τὰ ὀνόματα διεσωσεν ἡμῖν ἡ ἱστορία, ἄξιαι ἰδιαιτέρας μνηεῖας, εἶναι: Ἀχιλλεὺς καὶ Πάτροκλος, Θησεύς καὶ Πείριπος, Ἀγαθοκλῆς καὶ Δεινίας, Εὐθύδικος καὶ Δάμων, Περικλῆς καὶ Φειδίας, Δάμων καὶ Φειντίας, Σωκράτης καὶ Ἀλκιβιάδης, Πελοπίδας καὶ Ἐπαμεινώνδας, Ἀλέξανδρος καὶ Ἡρακλείων. Ἐν τῷ «Τόξαρος ἢ Περί φιλίας» ἔργῳ του Ἐ Λουκιανὸς ἀναφέρει καὶ τοὺς ἀκολούθους: Βῆδαμίδαν καὶ Ἀρταίον τοὺς Κορινθίους μετὰ τοῦ Χαορξίνου τοῦ Σικωνίου, Ζηγνόθεμον ἐκ Μασσαλίας καὶ Μενεχράτην μετὰ τῆς θυγατρὸς του Κυδομάχου, Δημήτριον τὸν Σουνιέα καὶ Ἀντίφιλον ἐπίσης τοὺς Σκυθικοὺς Δάνδαμιν καὶ Ἀμιζώκην, Βελίταν, ἀνεψιὸν Ἀμιζώκου καὶ Βάσθην, Μακέντην καὶ Λογγάτην μετὰ τοῦ Ἀρσακώμου, Σισίνην, Ἀεαύχαν καὶ Γυνδάνην, Τέξασον καὶ Μνήσιππον. Γνωστοὶ ὡς ἐξαιρέτοι φίλοι εἶναι καὶ οἱ Ῥωμαῖοι: Κικέρων, Σενέκας, Gellius, Τίβεριος, Γράκχος, Βλάσιος, Πομπόνιος καὶ Λαιτίριος, Ρηγίνος καὶ Καίπιον, Βολούμινος καὶ Βροδτός, Καίλιος καὶ Περρώνιος, Λαίλιος καὶ Σικίπιον, Ἀγρίππας καὶ Ἀγροστός. Ἐπίσης οἱ Ἑβραῖοι: Δαβὶδ καὶ Ἰωάνθαν κ. ἄ. Ἀλλ' οἱ τὴν τελειοτάτην τῆς φιλίας ἐκδήλωσαν μετὰ τῆς θεησευτικῆς πίστεως συνδυάσαντες ὡς «ἐν Χριστῷ» γενομένην, εἶναι κατὰ πρότυπον μὲν λόγον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μετ' ἑλῶν μὲν τῶν μαθητῶν Ἀδελφ. ἰδίᾳ ὅμως μετὰ τοῦ Πέτρου, καὶ Ἰωάννου, εἰτα δὲ οἱ θεοὶ ἀπόστολοι μετὰ τῶν ἀκολούθων αὐτῶν. Ἐπίσης ἐν τοῖς πρώ

Ἡ φίλια λοιπὸν ὡς πίστις, ὡς ἀφοσίωσις, ὡς ἐμπιστοσύνη, ὡς πλοσκιολις, ὡς βοήθεια, ὡς παρηγορία, ὡς χαρά, ὡς ἀγάπη, ὡς «ἦ» ἀρετὴ αὐτή, εἶναι ἐξαιρετος κοινωνία ἐξαιρέτων προσωποικότητων. Διότι, ἀληθῶς, μόνον εἰς λίαν ἀνεπτυγμένας ἠθικῶς προσωποικότητας ἐμφανίζονται αἱ θεϊόταται αὐται ἀρεταί, ἅς ὁ εἰλικρινῆς τῆς φιλίας δεσμός ἀπαιτεῖ.

Καὶ ὁ μέγας τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης Φώτιος ἐν ταῖς φιλικαῖς αὐτοῦ σχέσεσιν ἐμφανίζονται μία εὐγενῆς καὶ ἀνωτέρα προσωποικότης. Φίλος ἄριστος, θαυμαζόμενος διὰ τοῦτο οὐ μόνον παρὰ τῶν ἀναγνωρίζοντων καὶ ἐκτιμώντων τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ ἠθικὴν ἀξίαν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ἀσυμπαθῶς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐχθρικῶς πρὸς αὐτὸν διακειμένων ἀπὸ τῆς τότε μέχρι τῆς σημερινῆς ἐποχῆς. Φίλος ἄριστος, ἐν τελειοτάτῳ βαθμῷ τὴν πρὸς τοὺς φίλους αὐτοῦ ἀγάπην ἐπιδεικνύμενος καὶ παρὰ τῶν φίλων αὐτοῦ θερμότατα ἀγαπώμενος. «Ἡγαπώμην τοῖς φίλοις», ἀνομολογεῖ ὁ Ἰδιος, «ὑπὲρ τοὺς συγγενεῖς, ἀμφω δὲ τοῖς συγγενεῖσι ἐλογιζόμην καὶ τῶν συγγενῶν ὁ φίλτατος καὶ τῶν μάλιστα φιλοῦντων ὁ συγγενῆς». ² Καὶ περαιτέρω: «Φίλος τοῖς φίλοις ἀνεπαχθῆς, ἐχθρὸς δὲ οὐδενός» οἷος τὴν διάθεσιν, τοιοῦτος καὶ τὸ φαινόμενον». Αἱ φιλικαὶ αὐτοῦ σχέσεις δεικνύουσιν τὸν τέλειον ἀνθρώπον ἐν τε πνεύματι καὶ ἦθει καὶ ἀγωγῇ καὶ συμπεριφορᾷ καὶ ἀναστροφῇ καὶ λόγοις καὶ γράμμασι καὶ συμβουλαῖς καὶ ἐπικρίσεσι καὶ ἀσστηρότητι καὶ ἐπεικεῖα καὶ πάμπασιν εἰπεῖν, τοῖς τὸν ἀγαθὸν καὶ τέλειον ἠθικὸν χαρακτῆρα ἐμπερικλείουσι καὶ περικυμοῦσι.

Ἀφήσαμεν, κατὰ τὸ πλεῖστον, τὴν γλαφυρὰν αὐτοῦ γραφίδα μόνην νὰ ἐκφράσῃ τὸν πλοῦτον τῶν ἀγαθωτάτων αἰσθημάτων τῆς καρδίας αὐτοῦ, τὴν εὐγένειαν τῶν τρόπων τῆς ψυχῆς του, τὸ ἐπιβλητικὸν καὶ τοῦτ' αὐτὸ κυρίαρχον τοῦ χαρακτῆρός του, τὸ ὄντως πατριαρχικὸν τῆς βουλήσεως, τοῦ συναισθήματος καὶ τῆς σκέψεώς του. Ἀφήσαμεν τὸ ῥέον καὶ ἀπλοῦν καὶ εὐθέως τῶν λόγων του, τὴν θελκτικὴν καὶ χαρίεσσαν καὶ ἀριστοτεχνικὴν τῆ γραφίδος αὐτοῦ λεπτότητα καὶ

τοῖς Χριστιανοῖς οἱ μοναχοὶ πρὸς ἀλλήλους, ὡς καὶ οἱ μέγιστοι τῆς Ἐκκλησίας Πατέρες καὶ οἱ Τροπολλιανός, Κυπριανός, Κλήμης Ἀλεξανδρεῖας, Ὁριγένης, Εὐάγγελος, Χρυσόστομος, Ἀγουστίνος, πρὸ πάντων δὲ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός καὶ Βασίλειος ὁ Μέγας. Καρολιανός κλπ., τέλος δὲ αὐτὸς ὁ Φώτιος μετὰ τῶν πολλῶν καὶ ἐξαιρέτων αὐτοῦ φίλων. Ἐκ τῶν νεωτέρων ἄξιον μνησῆς εἶναι οἱ: Θωμᾶς ὁ Ἀκινάτος, Ἀντωνίνος von Floris, Φραγκίσκος Ἀσσιζῆς, Ἀβαιλάρδος, Ἐρασμος, Λάντης, Πετρόρχης, Σπινόζας, Λεοντίος, Κάντιος, Καρτέσιος, Ἐλβέτιος, Lessing, Schiller, Goethe, Wilhelm, von Humboldt, Jean Paul, F. Schlegel κλπ. κλπ.

1. Präl. J. Hergenröther, Photius, Patriarch von Constantinopel. Sein Leben, seine Schriften und das griechische Schisma. Regensburg 1866 69 II, 721 18: 11. Das pastorale Wirken des Photius. Seine Freundschafts- und Trostbriefe καὶ οἱ σ. 748. ἐνθα οὗτος λέγει: ἐπὶ λέξει: «Es ist nicht zu verkennen, dass, wie die ganze Persönlichkeit, so auch die Correspondenz des Photius viel Gewinnendes haben musste, und Alles erklärt uns immer mehr die Zauberkraft, die er auf seine Freunde und Anhänger geübt hat».

2. Βαλέττα σ. 149, ἐπιστ. 3: Ν:λόλαφ Πάπα Ῥώμης.

χάριν, νὰ ἀποτυπώσῃ τὰς ἅς ἐξεθέσαμεν ἀρετάς, αἵτινες ἐν τῇ πραγματικῇ φιλίᾳ ἐμπερικλείονται, ἀκριβῶς, ἵνα τὰς ἀρετάς ταύτας ἐκδηλωτέρας, ἀπιοτέρας, ἐμφαντικωτέρας καὶ ζωηροτέρας δι' αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτῷ ἀναγνωρίσωμεν.

Ἐν τοῖς φίλοις του λοιπὸν ἦν θαυμαστός ὁ Φώτιος καὶ πρὸς τὰς φιλικὰς αὐτοῦ ἀναφορὰς πιστότατος καὶ ἐν τῇ πρὸς τοὺς φιλοκούμενους του ἐκδηλώσει τῆς ἀγάπης του ὑπέροχος. Ἀγαπῶν καὶ ἀγαπώμενος μέχρις αὐτοθυσίας· πίστιν πρὸς τοὺς οὖς ἐφίλει στεράν καὶ ἀκλόνητον διατηρῶν καὶ τὴν ἐλοκληρωτικὴν τῶν φίλων αὐτοῦ ἐμπιστοσύνην καὶ συμπάθειαν καὶ ἀγάπην διακρατῶν. Τοιοῦτος ἐμφανίζεται εἰς τὸν προσεκτικῶς τὰς ἐπιστολάς αὐτοῦ ἀναγινώσκοντα καὶ ἀπροκαταλήπτως εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῶν ἐμβαθύνοντα. Τοιοῦτος λοιπὸν ὁ Φώτιος, τέλειος ἄνθρωπος, ἐξαιρετικὴ προσωποικότης, ἀνὴρ θαυμαστός ἐν λόγοις καὶ πράξεσιν, ἀνωτέρα ἠθικὴ ἀξία, ἀληθῆς ἄγιος. Ἄ τοῖς ἄλλοις παρήγγελλε, ταῦτα ἐν ἑαυτῷ ἀπέδειξε, γενόμενος, διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τοὺς λόγους τοῦ ἰδίου, «ἄκρος μὲν σίνεσιν, μνήμων δ' ἀσφαλῆς» ἠδὺς ἐν λόγοις, τοὺς τρόπους ἡδύτερος· ἐράσιμος συντυχεῖν, τοῖς ἀεὶ συνοῦσιν ἐρασιμώτερος· κρείττιστος τὸ παρὸν κοῖναι καὶ ἀγαγεῖν εἰς διάταξιν· ὄξυς τὸ μέλλον ἰδεῖν, προμηθῆς φυλάξασθαι· ἔτοιμος μεγάλας ἀντουρηῆσαι πράξεις, ἔτοιμότερος τὸ κατορθωθῆν διασώσασθαι· δεινὸς μὲν τὸ συμφέρον κοῦπτειν, κρείττιστος δὲ λαμβάνειν, δεινότερος δὲ φρωῶσαι τοὺς ἐπηρεάζοντας· φοβερός μὲν τοῖς πολεμίοις, ποθινός δὲ τοῖς φίλοις, ἀμφοῖν δὲ κοινὸς τὸ αἰδεῖσθαι καὶ θαυμάζεσθαι· κρείττιστος ἡδονῶν, ἡττων σωφροσύνης· ὀργῆς κύριος, πραότητος φίλος· ταχὺς θηρεῦσαι τὸ δίκαιον, ἀδέκαστος διανεῖμαι· γνώμων εὐσταθῆς, ταῖς ὑποσχέσεσι βέβαιος· γενναῖος ἐν φόβοις, ἀτολμος πρὸς πᾶσαν παρανομίαν καὶ μηδεμίαν ὀστώνην καροτερίας καὶ καλῶν τόνων ἀνταλλασσόμενος· εὐεργετὴν προθύμιος· κολάζων ὀκνηρός· φιλίᾳ ἐραστής, ἐχθρὰς πολέμιος· ἐλέους πηγὴ, οἰήσεως μεῖζων, ταπεινοφροσύνης ἐλαττούμενος· ὑπερόπτης πλοῦτου, πενίας ἐπίκουρος· ἀλήθειαν τιμῶν, ψεύδει μὴ σπενδόμενος· ἀταπεινώτος οὐκ εὐδοκίμων, εὐδοκίμων δὲ οὐ φροσιούμενος· γλώσσης αὐτοκράτωρ· ἀκοῆς φύλαξ· ἀφῆς καὶ τῆς ἄλλης αἰσθήσεως ἀδυσώπητος ἐπιστάτης καὶ μηδενὶ πᾶθει ἐνδιδούς, μηδὲ τοῖς ἐρεθισμοῖς κηλούμενος τῶν ὀρέξεων. Καὶ σύμπαν εἰπεῖν, ἀρετῆς καὶ εὐσεβείας ὑπογοαμὸς καὶ παρὰδειγμα καὶ τῷ μετ' αὐτὸν παντὶ τῶν ἀνθρώπων γένει καλὴ καὶ μεγάλη καὶ καλὰ καὶ μεγάλα κατοραζομένη παραινέσις»¹.

[Τέλος]

¹ Βαλέττα σ. 248, ἐπιστ. 6: Μεγάλῃ ἀρχοντι Βουλγαρίας.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Τὸ παρὰδειγμα.

Καὶ ἄλλοτε ἐγράψαμεν περὶ τῆς εὐσεβείας τῆς ἐλληνικῆς βασιλικῆς οικογενείας, καὶ σήμερον ἐπὶ τῇ θλιβερᾷ ἀφορμῇ τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τοῦ Προῖγκηπος Νικολάου ἐπιβάλλεται νὰ ἐξάρωμεν τὴν βαθεῖαν θρησκευτικότητα τῶν μελῶν αὐτῆς. Πρὸ

τοῦ θανάτου ὁ μεταστὰς ἐκοινωνήσε τῶν ἀρχόντων Μυστηρίων. Κατὰ δὲ τὰς ἐπιθανάτιους στιγμὰς τοῦ καταλιμπάνοντος τὰ ἐγκόσμια προσφιλοῦς συγγενοῦς καὶ μέχρι τοῦ ἐνταφιασμοῦ τοῦ σκήνους τοῦ ἐκλιπόντος Πρίγκηπος πάντες οἱ ὑψηλοὶ συγγενεῖς ἐπαυλιημένως κατέφευγον εἰς τὴν ἀπὸ τῆς θρησκείας παραμυθίαν, μόνῃς δυναμένης νὰ κουφίσῃ τὴν ἀπὸ τοῦ χωρισμοῦ θλίψιν καὶ νὰ στηρίξῃ τὰς πενθούσας ψυχὰς διὰ τῆς ἐλπίδος. Ἔστω τοῦτο παράδειγμα μιμήσεως ἄξιον, διδόμενον ἄνωθεν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων πρὸς τὸ ὑπῆκοον, ἀπερ οὔτω πληροφορεῖται τὴν μεγάλην διὰ τοὺς ἀπογόνους σημασίαν μιᾶς ὑγιούς καὶ σταθερᾶς οἰκογενειακῆς παραδόσεως, ὁποῖα ἡ μεταδοθεῖσα εἰς τοὺς ὑψηλοὺς ἐπιγόνους τῆς μάμμης καὶ τῆς μητρὸς τοῦ σήμερον εὐτυχῶς ἀνάσσοντος οἴκου.

Ἀσύστατα πράγματα.

Ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθηγητῆς τῆς ἀγγλικῆς φιλόλογίας πολὺ παρασύρεται ἀπὸ τὴν Ζωολογίαν καὶ τὴν ὕλιστικὴν Βιολογίαν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ λογοτεχνικά τινὰ ἔργα ὧστε ἐν ἄρθρῳ του περὶ τοῦ φθόβου τοῦ θανάτου νὰ νομίσῃ ὅτι δύναται νὰ ἀποφανθῇ ὅτι ἀπεδείχθη ἡ ζωικὴ καταγωγή τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι ὁ ἀνθρώπος «δὲν ἔπεςεν ἀπὸ τὴν σφαῖραν τῆς Χάριτος, ἀλλὰ σιγὰ—σιγὰ διήνοιξε τὸν ἀνηφορικὸν δρόμον τοῦ ἀπὸ τὴν ζωώδη κατάστασιν τῶν πιθήκων καὶ ὅτι ἡ ἀτομικότης τοῦ ἀνθρώπου συχῶς νεύεται μετὰ θάνατον μὲ τὸ σύμπαν διὰ νὰ συμμετάσχη οὕτω εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ζωῆς». Πρῶτον, οὐ μόνον δὲν ἠδυνήθη ἀκόμη ἡ Ἐπιστήμη νὰ ἐξενήγκῃ ὀριστικῶς ἀποφανῶν περὶ τῆς ἐξελίξεως τῶν ζωϊκῶν εἰδῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν φαινομένων τῆς κληρονομικότητος ἡ σπουδὴ πᾶν ἄλλο ἢ ἐπιβεβαιωθῇ «τὴν ἀπὸ τὴν ζωώδη κατάστασιν τῶν πιθήκων διανοίξιν τοῦ μέχρι τοῦ ἀνθρώπου ἀνηφορικῶν δρόμου», ἡ δὲ νέα περὶ ζωικῆς ἀρχῆς θεωρία διαπιστοῖ οὐσιώδη διαφορὰν μεταξὺ τοῦ ζῶου καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ μὴ εἰδικοί εἰς τοιαῦτα ζητήματα καλὸν εἶνε νὰ μὴ δίδουν εἰς τὰς ἐξ ἐπιπολαίων ἀναγνώσεων τμηματικὰς γνώσεις τῶν ἀφορισματικῶν χαρακτῆρα ἐφ' ὅσον δὲ κύριον ἔργον τῶν ἔχουν τὴν σπουδὴν τῶν ἔργων τῆς λογοτεχνίας, ἐκ τῆς βαθυτέρας μελέτης τῆς θὰ ἀπεκόμιζον τὴν ἐντύπωσιν ὅτι καὶ αὐτῆς τὸ γενικὸν πνεῦμα ἐκφράζει νόστον τινὰ πρὸς τι διαφυγὸν βέλτιον, ἥτοι τὴν ἐν πάσαις ταῖς θρησκειαῖς διαδηλουμένην πεποιθήσιν τῆς ἀνθρωπότητος περὶ τῆς συναισθήσεως μιᾶς πτώσεως ἀπὸ μακαριωτέρας καταστάσεως—τῆς σφαίρας τῆς Χάριτος—καὶ ἐνὸς ἀκρατήτου πόθου πρὸς ἀπολύτρωσιν, ὅτι δὲ, παρ' ὅλας τὰς πανθειστικὰς τάσεις τούτου ἡ ἐκείνου τοῦ λογοτέχνου, ἡ ὑγιῶς φιλοσοφούσα ἀνθρωπίνη ψυχὴ δὲν δύναται νὰ συμβιβασθῇ πρὸς τὴν ἀπόρροπον ἀθανασίαν.

Ἐν συγκεντρώσει γενομένη πρὸς τινος ἐν Παρίσις πρὸς συζήτησιν ἐπὶ τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως τῆς δημιουργηθείσης ὑπὸ τῶν μεγάλων χριστιανικῶν ὀργανώσεων ἐν Ὁξφόρδῃ καὶ Ἐδιμβούργῳ, ὁ ἐκ τῶν ὀρθοδόξων μετασχὼν αὐτῆς Καθηγητῆς τοῦ ὀρθοδόξου ρωσικοῦ Θεολογικοῦ Ἰνστιτούτου αἰδῶσ. Πατῆρ Φλορόβιτς εἶπε μεταξύ ἄλλων ὅτι χάρις εἰς τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν καὶ αὐτὴ

ἡ ρωμαϊκὴ Καθολικὴ Ἐκκλησία ἦτο παρούσα εἰς τὰ ἐν λόγῳ οἰκουμενικὰ συνέδρια, διότι ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία κομίζει εἰς αὐτὰ τὴν μαρτυρίαν τῆς πίστεως τῆς παραδόσεως, ἥτις ἐν τῇ πραγματικότητι εἶνε κοινὴ, εἰς πολλὰ οὐσιώδη σημεῖα, εἰς ἀμφοτέρας τὰς Ἐκκλησίας.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κατὰ τὴν λήξασαν ἐβδομάδα συνήλθεν ἡ Ἱερὰ Σύνοδος εἰς δύο συνεδρία, ἀπαξ δὲ τὸ τε Πρωτοβάθμιον καὶ Δευτεροβάθμιον Συνοδικὸν δικαστήριον. Ὡσαύτως συνήλθον εἰς τὰς τακτικὰς αὐτῶν συνεδρίας τὰ Δ. Συμβούλια τοῦ ΟΔΕΠ, τοῦ TAKE καὶ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Τὸ παρελθὸν Σάββατον χοροστατοῦντος τοῦ Μακαρ. Ἀρχιεπισκόπου μετὰ τῶν μελῶν τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τῶν παρευρισθησάντων ἐν Ἀθήναις Ἀρχιερέων, ἐτελέσθη ἐν τῷ Καθεδρικῷ ναῷ Ἀθηνῶν ἡ ἱερὰ ἀκολουθία τῆς κηδείας τοῦ Βασιλοπαιδὸς Νικολάου, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς Α. Μ. τοῦ Βασιλέως, τῶν μελῶν τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας καὶ ὑψηλῶν συγγενῶν αὐτῆς ὡς καὶ ἄλλων ἐπισκόπων. Μετὰ τὴν ἀκολουθίαν τῆς κηδείας ἡ νεκρώσιμος πομπὴ διέβη πρὸς τὴν Λεωφόρον Κηφισοῦς σταματήσασα παρὰ τὰ παραπήγματα τῶν στρατώνων, ἐκείθεν δὲ ὠδηγήθη ἡ σορὸς τοῦ μεταστάντος ἐπὶ αὐτοκινήτου εἰς Τατόιον, ὅπου καὶ ἐτάφη ἐν τῷ Βασιλικῷ Μουσαεῖῳ.

Ἐχορηγήθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὀκταήμερος ἀπουσίας ἄδεια δι' Ἀθήνας τῷ μὲν Σεβ. Μητροπολίτῃ Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Ἀνδρέᾳ διὰ λόγους ὑγείας, τῷ δὲ Σεβ. Μητροπολίτῃ Θήρας κ. Ἀνθίμῳ διὰ λόγους ὑπερσπαικούς, πενθήμερος δὲ τοιαύτη τῷ Σεβ. Μητροπολίτῃ Ἀργολίδος κ. Ἱεροθέῳ δι' Ἀθήνας διὰ λόγους ὑπερσπαικούς.

Ἡ ἀνωτάτη Διοίκησις οἰκονομικῆς ἀμύνης ἐνέκρινε, ὅπως τὸ Ο.Δ.Ε.Π. διαθέσῃ ἐκ τῶν ρευστῶν κεφαλαίων του δραχ. 30 ἑξατομύρια δι' ἀνέγκρουν οἰκοδομημάτων ἐπὶ τοῦ τετραγώνου τῶν ὁδῶν Μητροπόλεως—Βουλῆς καὶ Ἀπόλλωνος, ὡς ἐπίσης καὶ 2.000.000 διὰ τὴν ἀνάγκρουν ἀγορᾶς καὶ καταστημάτων ἐν Βουλιαγμένῃ. Ἡ σύνταξις τῆς μελέτης καὶ ἡ ἐπίβλεψις τῆς ἐκτελέσεως τῶν ἀνωτέρω ἔργων, ἀνετέθη εἰς ὄν προϊστάμενον τοῦ τεχνικοῦ τμήματος τοῦ ὀργανισμοῦ.

Τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον τοῦ ΟΔΕΠ ἀπεφάσισε ἐκτὸς τῆς ἐν Βουλιαγμένῃ ἀνεγκρῶσεως ἀγορᾶς, καὶ τὴν διατῆ μίσθωσιν τοῦ αὐτόθι Ξενοδοχείου ὕπνου τοῦ ἀνηκόντος εἰς τὴν Ἱ. Μονὴν Πετροῦ καὶ τὴν εἰς τὴν κοινότητα Βουλιαγμένης παραχώρησιν τῆς χρήσεως τῶν δεξαμενῶν τοῦ ὕδατος δι' ἕν ἔτος.

Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Πρεβέζης καὶ Νικοπόλεως Ἀνδρέας μεταβὰς εἰς Κέρκυραν μετ' ἐπιτροπῆς Πρεβεζίων ἐπὶ ἀνακομιδῇ τῶν λειψάνων τοῦ ἐν Κερκυρᾷ τῷ 1902 ἀποβιάσαντος ἔθνομάρτυρος Μητροπολίτου Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης Κοσμᾶ ἐτέλεσεν ἐν τοῖς ναοῖς ἀγ. Σπυρίδωνος καὶ ἀγ. Θεοδώρου πάνδημον μεθ' ὀλοκλήρου τοῦ κλήρου τῆς πόλεως λειτουργίαν, καθ' ἣν παρήσαν καὶ αἱ πολιτικαί, δημοικαί, ἐκπαιδευτικαί καὶ στρατιωτικαί ἀρχαί. Ὁ Σεβ. Πρεβέζης, εὐχαριστήσας τοὺς πάντας διὰ τὴν αὐθόρμητον συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς τὸ ἱερόν μνημόσυνον τοῦ αἰδιμίμου ἱεράρχου, ἐν πολυπληθεστάτῃ λιτανεύσει συγκόδευσεν τὰ ἐν πολυταλεῖ θήκῃ ὁσῶν τοῦ ἔθνομάρτυρος ἱεράρχου μέχρι τοῦ προλιμένου καὶ ἐκείθεν εἰς Πρεβεζάν.

Ἀναγινώσκωμεν ἐν τῷ περιοδικῷ τῆς Μητροπόλεως Κεφαλληνίας «Ἅγιος Γεράσιμος» ὅτι ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κεφαλληνίας μαριμνῶν περὶ ἐπικρατήσεως τῆς ἀληθοῦς καὶ πραγματικῆς εἰκόνας τοῦ ἀγ. Γερασίμου ἐνήργησεν ὅπως αὐτὴ ἐκτυπωθῇ χροματιστῆ εἰς δέκα χιλιάδας ἀντιτύπων δωρεάν εἰς τὴν Μονήν.

Γράφουσιν ἡμῖν ἐκ Φιλιατρῶν ὅτι πάνδημος ἐπανηγυρισθῆ ἡ μνήμη τοῦ ἀγίου. Χαράλαμπος, εἰς ἑορτασμόν τῆς ὁποίας συνέρρησαν ὑπὲρ τὰς 10.000 εὐσεβοῦς λαοῦ καὶ ἐκ τῶν πέριξ πόλεων καὶ χωρίων τὴν θεῖαν τῆς ἑορτῆς μυσταγωγίαν ἐτέλεσεν ἐν τῷ εὐρυχώρῳ ναῷ τῆς

Παναγίας Γουβιώτισσης ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας Ἀνδρέας, ὅστις καὶ ὤμιλησε πρὸς τὸ ἐκκλησίασμα ἐπὶ τῆς ἐορτῆς, μετὰ δὲ τὸ πέρας τῆς λειτουργίας ἐγένετο ἡ μετὰ τῆς εἰκόνας τοῦ ἐορταζομένου ἁγίου λιτάνευσις ἀνά τὴν πόλιν παρακολουθούσων τοῦ Νομάρχου τοῦ προσωπικοῦ τῆς Νομαρχίας, πασῶν τῶν πολιτικῶν, τῶν δικαστικῶν καὶ τῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν τῆς περιφερείας καὶ μεγίστου πλήθους λαοῦ. Ἐν τῇ πλατεῖᾳ τῆς πόλεως ἐπὶ ἐξέδρας ἀνελθὼν ὁ Σεβ. Μητροπολίτης ἐτέλεσε καταναυτικὴν δέησιν καὶ αὖθις ὀμιλήσας πρὸς τὰ πλήθη, διὰ τὰ ὁποῖα ὁ ἐορτασμός ἀπέβη ἐξαιρετικῶς τονωτικὸς τοῦ θρησκευτικοῦ αἰσθηματος.

— Ἐπὶ τοῦ «Γρηγορίου Παλαμᾶ» τῆς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης πληροφοροῦμεθα ὅτι πρωτοβουλία τοῦ ἱεροκήρυκος ἀρχιμ. Λεωνίδου Παρασκευοπούλου περὶ φθίνοντα τὸν παρελθόντα Δεκέμβριον χοροστατούντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Γενναδίου ἐγένετο ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἀχειροποιήτου συγκέντρωσις τῶν μαθητῶν τῶν Κατηχητικῶν σχολείων, καθ' ἣν ἐν πληθούσῃ ἐκκλησίᾳ ἐψάλλησαν ὑπ' αὐτῶν ἐκκλησιαστικὰ ὕμνασμα καὶ ἀπηγγέθησαν κατ' ἀλλήλα ποιήματα, εἰς προσφώνησιν δὲ μικροῦ μαθητοῦ ἢ Α.Σ. ἐξῆρε τὴν ὀφελιμότητα τῆς ἐν τοῖς Κατηχητικαῖς σχολείοις τελουμένης ἐργασίας. Μετὰ τοῦτο ἐνεδύθησαν 70 ἄποροι μικροὶ μαθηταὶ ἐκ δωρεῶν, αἰτινας μετὰ τῆς προσφορᾶς εἰς ὕψος τῆς εἰσαγωγῆς Ἀναρᾶ-Κόρτη ἀξίας 10.000 δραχ. ἀνήλθον εἰς δραχ. 24.000.

— Ὁ «Ἀρβαν» τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐκδιδόμηνος εἰς 20.000 φύλλα ἀφ' ἑαυτοῦ εἰς εὐχρητέραν μικρὸν σχῆμα καὶ περιέχων ὀμιλίαν ἐπὶ εὐαγγελικῶν θεμάτων καὶ κατηχητικὰ μαθήματα, διανέμεται δωρεάν. Διὰ τοῦτο δ' ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία δέχεται προσφοράς τῶν φιλοθρησκῶν πρὸς εὐρυτέραν διάδοσιν τῆς ἐκ τοῦ ἱεροῦ κηρύγματος ὀφελείας.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Κατὰ τὴν ἐπελθοῦσαν πρό τινας ἐν Ρουμανίᾳ πολιτικὴν μεταβολὴν ἡ προεδρεία τῆς ἐκ πρώην πρωθυπουργῶν σχηματισθείσης ρουμανικῆς Κυβερνήσεως ἀνετέθη ὑπὸ τοῦ Βασιλέως εἰς τὴν Α.Μ. τὸν Πατριάρχην Ρουμανίας Μύρωνα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Περὶ τὰ μέσα παρελθόντος Ἰανουαρίου ἐτελεύτησεν ἐν ἡλικίᾳ 68 ἐτῶν ὁ Μητροπολίτης Σκοπίων Νεόφυτος.

— Νόμος ἐκδοθεὶς περὶ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος Ἰανουαρίου εἰσάγει πρώτην ταύτην φορὰν τὴν ὑπὸ θεολόγων διδασκαλίαν τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων εἰς τὰ Γυμνάσια, τέως διδισκομένων μόνον εἰς τὰς προγυμνασιακὰς τάξεις καὶ δὴ ἐπὶ μίαν μόνον ᾧραν καθ' ἐξδομάδα, καὶ τοῦτο πάλιν κατὰ τύπους, διότι ἡ διδασκαλία αὐτῶν ἦτο ἀνατεθειμένη οὐχὶ εἰς εἰδικούς θεολόγους, ἀλλ' εἰς οἰουσδήποτε ἄλλους διδασκάλους, οἵτινες δυνατόν νὰ ἦσαν καὶ ἄπιστοι. Τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς Ἱ. Συνόδου «Ἐκκλησιαστικὸς Κήρυξ» ἐν κυρίῳ ἀρθρῷ ὑπὸ τὸν τίτλον «Εὐχάριστον γεγονός» χαρακτηρίζον ὡς βαρυσήμαντον τὴν μεταβολὴν ταύτην, ὀφειλομένην εἰς τοῦ μακροχρόνιους ἀγῶνας τῆς βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας, ἐπαινεῖ εὐγνωμότως τὸν ὑπουργὸν τῆς Παιδείας κ. Νικολάεφ διότι ἀπὸ τοῦ ἐτους τούτου θὰ πνέη ἐν τοῖς βουλγαρικοῖς γυμνασίοις πνευματικὸς ἀνεμος, τὸ δ' εὐαγγελικὸν φῶς θ' ἀποδιώξῃ τὸ μέχρι τοῦδε ἐν τοῖς γυμνασίοις προγράμμασι περναθεὶν σκότος τοῦ ὕλισμου.

— Π Α Ρ Α Ρ Τ Η Μ Α —

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἄριθ. Πρωτ. 811 Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Προκειμένου νὰ ἀνακηρύξωμεν ὑποψηφίους πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν ὀργανικῶν θέσεων ἐφημερίων τῶν Ἱ. ναῶν Προφήτου Ἡλιοῦ (Πειραιῶς) καὶ ἁγίου Γεωργίου (Καματεροῦ), καλοῦμεν τοὺς βουλευμένους ὅπως μέχρι τῆς 20 Μαρτίου 1938 υποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενα πιστοποιητικὰ αὐτῶν διὰ τὰ παρατέρω. Ἐπειδὴ δ' ἀφ' ἐτέρου οὐδεὶς τῶν ἐχόντων τὰ νόμιμα

προσόντα ὑπέβαλεν ἡμῖν αἴτησιν ὑποψηφιότητος διὰ τὴν χηρεύουσαν ἐφημεριατὴν θέσιν τοῦ ἐν Πειραιεὶ ἱ. ναοῦ τοῦ ἁγίου Ἐλευθερίου, παρατείνωμεν ἐπὶ τρίμηνον τὴν πρὸς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων προθεσίαν συνωδᾶ τῷ ἀρθρῷ 81 παρ. 2 τοῦ Κωδ. Νόμου 5439. Ἐν Ἀθήναις τῇ 8η Φεβρουαρίου 1938. Ὁ Ἰ. Ἀθηνῶν Χρυσόστομος. Ἱ. Μητρόπολις Κίτρους.

Καλοῦμεν τοὺς ἔχοντας προσόντα τελεσοφίτους γυμνασίου ἱερεῖς ἀγάμους ἢ ἐγγάμους καὶ βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν ἐφημεριατὴν ἱερατικὴν θέσιν ἐν τῷ Σανατορίῳ τῆς ἱερᾶς Μονῆς Πέτρας τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐπαρχίας, ὅπως υποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς σήμερον κωνικὴν αἴτησιν πρὸς διαρισμόν. Μισθὸς τοῦ ἐφημερίου Σανατορίου τῆς Μονῆς Πέτρας εἶνε μισθὸς Γραφῶς α'. Τάξως ἐκ δραχ. 1900 μετὰ κατοικίας καὶ τροφῆς δωρεάν. Ἐν Κατερίνῃ τῇ 10η Φεβρουαρίου 1938.

† Ὁ Κίτρους Κωνσταντῖνος

Ἱ. Μητρόπολις Μεσσηνίας.

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων πρὸς πλήρωσιν τῶν κενῶν θέσεων ἐφημερίων 1) τῆς Πολίχνης καὶ 2) τοῦ Νεοχωρίου Ἐβ.ῆς, καλοῦμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου 5439 προβλεπόμενα προσόντα ἵνα μέχρι τῆς 10ης Μαρτίου ἐ. ἔτους υποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν νενομισμένων πιστοποιητικῶν αὐτῶν. Ἐν Καλάμαις τῇ 6η Φεβρουαρίου 1938.

† Ὁ Μεσσηνίας Πολύκαρπος

Ἱ. Μητρόπολις Γυθείου, Οἰτύλου καὶ Κυθήρων

Ἐχοντας ὑπ' ὄψει τὰ ἀρθρα 82 καὶ 83 τοῦ κωδικοποιηθέντος νόμου 5339 ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων καὶ Γ.Α.Κ.Ε. προσκαλοῦμεν τοὺς βουλευμένους καὶ ἔχοντας τὰ προσόντα νὰ καταλάβωσι τῆς χηρεύουσας θέσεις τακτικῶν ἐφημερίων τῶν ἐξῆς ἐνοριῶν: 1) Σαϊδόνας ἢ Γεν. τοῦ Χριστοῦ, 2) Κοτρωνίου ἢ Ζωοδόχος Πηγῆ, 3) Λοσνάς ἢ Κοίμ. τῆς Θεοτόκου, 4) Σβύνας, ἢ ἁγ. Ἀναστασία 5) Καρέας ἢ Κοίμ. τῆς Θεοτόκου, 6) Μήνας ἢ Κοίμ. τῆς Θεοτόκου, 7) Κότρωνος ἢ ἁγ. Χαράλαμπος, 8) Φλομοχωρίου ἢ ἁγ. Τριάς, 9) Δημοσίου τῶν ἢ Κοίμ. τῆς Θεοτόκου, 10) Πηλάλας ἢ Κοίμ. τῆς Θεοτόκου, 11) Ράχης Μαρολίων ἢ Γέν. τῆς Θεοτόκου, 12) Ἀραχώβης, Ἀσκήστου ὁ Προφήτης Ἡλίας, 13) Πολιάνας ἁγ. Νίκωνος ἢ Μεταμόρφωσης τοῦ Σπητήρος καὶ 14) Ἄνω Μπουλαριῶν ἢ Κοίμησις τῆς Θεοτόκου, ὅπως ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παρουσίας υποβάλλωσιν εἰς τὸ γραφεῖον τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 83 ὀριζόμενα δικαιολογητικὰ ἔγγραφα τῶν προσόντων αὐτῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων διὰ τὰς ὡς ἄνω ἐφημεριακὰς θέσεις. Ἐν Γυθείῳ τῇ 15η Φεβρουαρίου 1938. † Ὁ Γυθείου Οἰτύλου καὶ Κυθήρων Προκόπιος.

Ἱ. Μητρόπολις Φθιώτιδος

Χηρεύουσας τῆς θέσεως τακτικοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Κομμαρτίου προσκαλοῦμεν τοὺς βουλευμένους νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς δημοσίευσως τῆς παρουσίας υποβάλλωσιν εἰς τὰ γραφεῖα τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθρου 83 τοῦ νόμου 5439 περὶ ἐνοριακῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων ὀριζόμενα πιστοποιητικὰ. Ἐν Λαμίᾳ τῇ 8 Φεβρουαρίου 1938. † Ὁ Φθιώτιδος Ἀμβρόσιος.

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,,

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΑΡΙΘ. ΤΗΛΕΦ. ΓΡΑΦΕΙΩΝ 24-195

Διευθύνουσα Ἐπιτροπεία :

- † Ὁ Ἀθηνῶν ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
- † Ὁ Ἐδέσσης ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
- † Ὁ Ἐάνδης ΙΩΑΚΗΜ

Υπεύθυνος, Π. Σ. Μανωλέσης

Τύποις «Φοίνικας» ὁδὸς Λεωνότου 1, Τηλ. 54-229